

M. Fezer, *Tiefenverwitterung circumalpiner Pleistozänschotter*. Heidelberg Geographische Arbeiten, H. 24. Heidelberg 1969. 144 strani, 90 skic.

Na mejnem področju med klimatsko geomorfologijo in pedologijo je zrasla nova panoga, ki preučuje preperevanje pleistocenskih prodnih zasipov. Pri nas sta se pričela s temi vprašanji ukvarjati v svojih novejših delih M. Šifrer in A. Stritar. V svetu pa obstaja o preperevanju prodov obsežnejša literatura, ki jo Fezer navaja na osmih straneh. Prav ta vpogled v literaturo, ki je pri Fezerju žal precej omejena na nemško in angleško pisana dela, daje knjigi »Globinsko preperevanje obalpskih pleistocenskih prodov«, posebno vrednost.

Fezer je povzel iz literature številna navodila in spoznanja o preperevanju prodov in jih preizkusil s kvantitativnimi metodami na delu Svabskih Predalp med rekama Iller in Riss. Svoje zaključke razlaga s teorijo preperevanja v odnosu do časa in raznih drugih modifikatorjev. Kdor se zanima za pedogenezo in starost pleistocenskih prodnih teras, ki jih tudi na Slovenskem ni malo, bo zato v tej knjigi z zanimanjem prebral poglavja o zvezah med globino preperevine in petrografsko sestavo proda, o odvisnostih med debelino prodnikov ter njihovo petrografsko sestavo na eni strani ter globino tako imenovane črte raztapljanja karbonatov na drugi strani, o hitrostih rasti patine na prodnikih (preperela skorje) in tako dalje. Po Fezerju je poprečna debelina preperevine na würmskemrodu 1 m, na mlajšem risu 1,5 m, na starejšem risu 2,5 m, na mindelu 3, na günskemrodu 3–4 m in narodu donavske poledenitve še več. Procesom na prehodu preperevine v C — horizont posveča Fezer posebno pozornost. Niže, kjer se navadno odlaga iz prenikajoče vode že siga in zleplja prodnike, še nadalje preperevajo zrna iz peščenjaka, biotita in plagioklaza. Se globlje leži meja, do katere so preperela zrna iz dolomita in blestnika. To običajno vertikalno razporeditev pa zmotijo razni modifikatorji, kot na primer globlja korozija prenikajoče vode ali višje zasigavanje prodnikov. Ker je po Fezerju izločanje raztopljenega apnenca iz prenikajoče vode odvisno v glavnem od možnosti prezračevanja, to je uhanja ogljikovega dvokisa iz vode, stopnja sprijetosti proda ni zanesljiv pokazatelj starosti proda. Kdor je kdaj preučeval nastajanje sige v jamah, bo imel tako razlago za karbonatno konglomeriranje za edino pravilno.

Potem ko je Fezer na skoraj stotih golicah preizkusil razne metode, meni, da je najhitrejša metoda določevanja starosti preperevanja v ugotavljanju, do katere globine so izlužena prodna dolomitna zrna. Točnejša metoda je v ugotavljanju, do kod je dolomit izlužen v frakciji drobnega peska (20–80 mikronov). Tudi določevanje globine, do kod je izlužen apnenec, je najbolj zanesljivo v frakciji mela.

Ker je skoraj istočasno heidelberški geografski institut izdal prispevke k vodniku po istem ozemlju, ki ga je podrobno preučeval Fezer (Beiträge zu den Exkursionen anlässlich der DEUQUA-Tagung August 1968 in Biberach an der Riss. Heidelberg Geographische Arbeiten, zv. 20, Heidelberg 1968), spadajo pleistocenske prodne terase med rekama Riss in Iller med najbolj proučene. Obe knjigi nudita dobro primerjavo rezultatov in uporabljanih metod.

I. Gams